

University of Groningen

Recensie Laura Starink, Post uit Rusland 1972-2020

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2020

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Renders, H. (2020). Recensie Laura Starink, Post uit Rusland 1972-2020. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

→ **Politieke
gevangenen van
het Sovjetregime
arriveren in de
jaren twintig in
het Solovki-
kamp. FOTO GETTY**

NON-FICTIE
LAURA STARINK
POST UIT
RUSLAND
Augustus/Atlas
Contact, €22,90
368 blz.

Een correspondentschap in Rusland betekent voor journalisten vaak een levenslange fascinatie voor dit land, dat een eeuw lang als de experimenteerkamer van de geschiedenis heeft gegolden. Zo ook voor Laura Starink, die eind jaren zeventig in Leningrad studeerde en tot 1991 correspondent was voor *NRC Handelsblad* in Rusland.

Het communisme is ter ziele, maar zijn de Russen van nu beter af dan hun ouders en grootouders? Dat zijn vragen die Starink wil beantwoorden voor een generatie die de Koude Oorlog niet heeft meegemaakt. In de zomer van 2018 reisde ze door Rusland, om te kijken hoe het land ervoor staat. Die reis begint in het dorp Glazok, 'een als veel andere', ruim vierhonderd kilometer ten zuiden van Moskou. Het platteland van Rusland loopt leeg en dus heeft het dorp heimwee naar het communisme met zijn zorg van wieg tot graf. In Glazok hoort Starink dezelfde riedel als vroeger: de Amerikanen kunnen niet velen dat Rusland weer een groot en machtig land is. De Krim? Die is al eeuwen van ons en dat Rusland de MH17 uit de lucht heeft geschoten, is louter Oekraïense propaganda.

Om iets aan de weet te komen, moet je kunnen luisteren. Maar tegelijkertijd heeft Starink geen zin om aperte onzin onweersproken te laten. Zo knoopt ze een gesprek aan met een lerares in Glazok, die ervan overtuigd is dat in Nederland aan de lopende band kinderen met geweld bij hun ouders worden weggehaald. Starink spreekt het tegen, en de reactie is: 'Dat zien wij op de tv.' Een andere bewoner legt haar uit dat 'democratie' van demon komt. 'Het is van de duivel en het is niets voor de Russische mensen, die houden van autocratie en religie.' Niet van homohuwelijken.

Onbetekenend

Rusland beslaat een vijfde van de aardbol. De land- en zee grens is 40.000 kilometer lang. Op een onmetelijk oppervlak wonen slechts

Post uit Rusland Starink glijdt af in het verleden

Terug naar het land van wantrouwen

144 miljoen mensen, in Siberië drie inwoners per vierkante kilometer. De mens is in deze omgeving klein en onbetekenend. Dat gold zeker voor de politieke bannelingen die naar Siberië werden gestuurd. *Post uit Rusland* glijdt na het eerste hoofdstuk langzaam terug in het verleden, naar de moedigen die ooit tegen het systeem in opstand zijn gekomen.

Zoals Varlam Sjalamov, die in 1929 werd gearresteerd als 'sociaal gevaarlijk element'. Hij kreeg drie jaar straffkamp, maar werd in 1937 opnieuw vijf jaar verbanning opgelegd wegens 'antirevolutionaire, trotskistische activiteiten', verlengd met tien jaar wegens 'anti-Sovjet-uitspraken'. In 1951 kwam hij vrij, maar hij bleef nog twee jaar in Siberië om geld voor zijn terugreis naar Moskou te verdienen.

Als in de jaren negentig voor even de archieven in Moskou opengaan, krijgt Starink de kans te reconstrueren hoe de staatscensuur werkte.

Ze weet zelfs een hoge pief van de geheime dienst te spreken te krijgen. Intellectuelen mochten in de jaren tachtig heus wel denken en schrijven wat ze wilden, zolang de staats-tv televisie het grote publiek maar kon bescapen.

In de Moskouse boekhandels liggen kritische biografieën van Poetin

Internet heeft die praktijk behoorlijk op zijn kop gezet.

Het gekke is dat in de Moskouse boekhandels gewoon nieuwe kritische biografieën van Poetin liggen en zelfs de boeken van de vermoorde journalist Anna Politkovskaja, vermaard tegenstander van zijn bewind. Censuur komt alleen nog voor in de provincie, waar bestuurders potsierlijke pavlovreflexen uit een ander tijdperk vertonen. Zo werd in Irkoetsk even een boek van Astrid Lindgren verboden 'wegens miskenning van de waarden van het gezin en respect jegens ouders'.

Hoe anders was dat in 1981, toen typograaf Valeri Repin werd gearresteerd wegens 'samenwerking met de CIA'. Starink speelde een rolletje in dit verhaal. Repin was de beheerder van het Solzjenitsyn Fonds voor steun aan politieke gevangenen. Starink kwam wel eens bij hem op bezoek en kocht wat levensmiddelen voor hem. Repin werd zo onder druk gezet dat hij op tv een schuld bekentenis aflegde waarin hij 'toegaf' dat het geld voor zijn fonds van de CIA kwam. Starink kwam ook in de processtukken voor. Toen ze Repin na terugkeer uit zijn ballingschap opzocht, gaf hij onmiddellijk toe Starink tijdens de verhoren een CIA-agent te hebben genoemd.

Spectaculair is dat Starink ook een ontmoeting wist te regelen met het hoofd van de KGB in Leningrad en hem confronteerde met de zaak-Repin: 'Een van zijn CIA-connecties,' zei ik, 'zit nu voor u en wil opheldering over deze lariekoek.' Ze krijgt natuurlijk geen echt antwoord van de KGB.

Starink eindigt weer in het dorpje Glazok. 'Wie zegt mij dat jij geen spion bent?' vraagt een man haar. Dan realiseert de lezer zich dat de actualiteit van Rusland minstens zo interessant is als de vele verhalen over vroeger. En dan wist Starink tijdens het schrijven van dit boek nog niet eens dat nu een grondwetswijziging voorligt waardoor Poetin tot 2036 aan de macht blijft. De bewoners van Glazok zullen er blij mee zijn.

Hans Renders